

4. Теорія і методика професійної освіти

Семененко А.В.

*здобувач вищої освіти психолого-педагогічного факультету
Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»*

Харківської обласної ради

Блудова Ю.О.

*кандидат педагогічних наук, викладач кафедри педагогіки, психології,
початкової освіти та освітнього менеджменту*

Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»

Харківської обласної ради

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Сучасне інформаційне суспільство функціонує у період високих технологій й вимагає виховання всебічно розвиненої, здатної до критичного мислення цілісної особистості, патріота з активною позицією, інноватора, здатного змінювати навколишній світ та вчитися протягом усього життя. Сучасна модель освіти націлена на досягнення основної мети – розвиток особистості учня через призму формування життєво-необхідних компетентностей.

Здатність критично мислити – одна із основних складових формування особистості, здатної аналізувати, критично сприймати виклики сьогодення та робити власний свідомий вибір. Це є досить цінним умінням для людини XXI століття, яка вимушена постійно перебувати під інформаційним тиском і численними спробами інформаційного маніпулювання свідомістю громадян, в комунікаційних контактах із іншими людьми тощо. Соціальні зміни та новітні досягнення сучасної науки і практики ставлять високі вимоги до самостійного, продуктивного, творчого мислення. Для того, щоб їх задовольнити, необхідно

удосконалити систему навчання, щоб підвищити темп розвитку саме продуктивного мислення, тобто такого, яке спрямоване на відкриття нових знань [2]. На цьому акцентується увага у Концепції Нової української школи.

Практика доводить, що в умовах забезпечення переходу на новий Державний стандарт початкової освіти, де задекларовано впровадження особистісно зорієнтованого, компетентнісного, діяльнісного підходу, важливого значення набуває запровадження технологій, які б позитивно впливали на освітній процес і давали б якісні зміни. Метою початкової школи є всебічний розвиток дитини, її талантів, здібностей, компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, формування цінностей, розвиток самостійності, творчості та допитливості. Спільними для всіх ключових компетентностей є такі вміння, як читання з розумінням, вміння висловлювати власну думку усно і письмово критичне та системне мислення тощо [1].

Одним із шляхів входження України до світового освітнього простору є реформування вітчизняної освіти через орієнтацію на технологію розвитку критичного мислення. Вона дає змогу одночасно й більш ефективно формувати в учнів низку ключових компетентностей. Саме тому у Концепції Нової української школи акцентується увага на тому, що критичне мислення є одним з основних завдань освітнього процесу.

Ідея розвитку критичного мислення бере свій початок в США і є однією із загальноновизнаних напрямів навчання та виховання у зарубіжній педагогічній практиці. Актуальність цієї проблеми стала об'єктом наукових пошуків для зарубіжних (Д. Брунер, М. Ліпман, Р. Пауль, Ч. Темпл, Д. Халперн, Дж. Гілфорд, К. Мередит, С. Заір-Бек, Дж. Чаффа, Д. Рассел, К. Уейд, К. Таврис та ін.) й для вітчизняних науковців (О. Пометун, С. Терно, Б. Теплов, Н. Дайрі, О. Тягло, Т. Воропай, Д. Вількеєв, А. Федоров, А. Ліпкін, Л. Ямщикова, А. Авершин, Т. Яковенко, Б. Зейгарник, Т. Кудрявцев, І. Кожуховська, Н. Березанська та ін.).

Запорукою впровадження технології формування критичного мислення учнів у практику початкової школи є наукові доробки Л. Варзацької, М. Вашуленка, С. Гончаренка, О. Савченко. У своїх методичних працях педагоги висвітлювали питання розвитку в молодших школярів вміння самостійно опрацьовувати навчальний матеріал, виконувати проблемні завдання, робити висновки, помічати та виправляти як власні помилки, так і помилки своїх однокласників.

Стратегії розвитку критичного мислення слід запроваджувати з перших днів навчання в початковій школі. Їх впровадження в освітній процес забезпечує перехід від навчання, орієнтованого переважно на запам'ятовування, до навчання, спрямованого на розвиток самостійного свідомого мислення учнів [4].

Технологія розвитку критичного мислення допомагає готувати дітей нового покоління, які вміють розмірковувати, спілкуватися, чути та слухати інших. Під час запровадження цієї технології знання засвоюються значно краще, адже стратегії розвитку критичного мислення розраховані не на запам'ятовування, а на вдумливий, творчий процес пізнання світу, на постановку проблеми та пошук її розв'язання [3].

Застосування технології розвитку критичного мислення створює додаткову мотивацію до навчання. Здобувачі освіти ефективніше засвоюють нові знання, оскільки задовольняється їхній пізнавальний процес. Навіть у доволі складних інтелектуальних завданнях вони вбачають можливості для навчання. Школярі шукають шляхи застосування навичок критичного мислення і, як правило, охоче їх використовують і в класі, і в повсякденному житті.

Технологія розвитку критичного мислення допомагає готувати дитину до життя в інформаційному суспільстві, вибирати серед невпинного потоку інформації головне, критично перевіряти отриману інформацію, співпрацювати з іншими. Зрештою, критичне мислення є дієвим способом виховання громадян, які повинні про все мати власну думку і не дозволяти маніпулювати своєю свідомістю [3].

Саме початкова ланка є фундаментом формування критичного мислення як пріоритетного напрямку виховання особистості сучасної молоді людини.

Список використаних джерел:

1. Архіпова Є. О. Критичне мислення як необхідна складова розумової діяльності людини в межах сучасного інформаційного суспільства / Є.О. Архіпова, О. В. Ковалевська // Гуманітарний часопис. – 2012. – № 2. – С. 34–38.

2. Вчимося вчитися та критично мислити. Нестандартні завдання за темами тижнів до курсу «Я досліджую світ». 1 клас / авт.-упоряд. Н.В. Маценко, Н.В. Свір. – Х. : Вид. група «Основа», 2019. – 133 [3] с. – (Серія «Нова українська школа»).

3. Путівник з розвитку критичного мислення в учнів початкової школи: методичний посібник для вчителів / автори-укладачі: О.І. Пометун, І.М. Сущенко. – Київ, 2018. – 96с.

4. Пометун О. І. Основи критичного мислення : навчальний посібник для учнів старших класів загальноосвітньої школи / О. І. Пометун, Л. М. Пилипчатіна, І. М. Сущенко, І. О. Баранова. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2010. – 216 с.